GEMEENTE HEERENVEEN

| Memo |

Aan

Commissie ROM

Van

Begeleidingscommissie thematisch raadsakkoord

Datum

24 oktober 2019

Energietransitie; een kennisfunctie en een afwegingskader voor experimenten

De begeleidingscommissie thematisch raadsakkoord rapporteert aan de commissie ROM de uitkomsten van de opdrachten:

1. Verkenning van een kennisfunctie energietransitie.
2. Het formuleren van een afwegingskader op basis waarvan de raad transparant en volgbaar experimenten met de energietransitie kan faciliteren.

De begeleidingscommissie vraagt de commissie ROM of het volgende voorstel aan de raad kan worden voorgelegd:

1. **Instellen gemeentelijk informatiepunt energie en energie-experiment LEEF**
   a. Een gemeentelijk informatiepunt energie in te stellen voor delen, luisteren en samen optrekken.
   b. Een energie-experiment LEEF in te stellen volgens het afwegingskader Lokaal Energie Experimentenfonds.
   c. Beide initiatieven te combineren in voorbereiding en uitvoering.
   d. Beide initiatieven in te bedden in het Duurzaamheidsprogramma.

2. **Beschikbaar stellen financiën**
   1. Incidenteel voor 2020 een budget van € 560.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene reserve.
      Incidenteel voor 2021 een budget van € 445.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene reserve.
      De structurele middelen vanaf 2022, ad. € 96.000, af te wegen bij besluitvorming in de perspectiefnota 2021.

   OF

   2. Besluitvorming meenemen in de bredere afweging over investeringen in de investeringsagenda medio 2020, die onderdeel uitmaakt van de perspectiefnota.

3. **Monitoren en evalueren**
   a. Voor de komende twee jaar monitoring van beide initiatieven te regelen.
   b. Na 2 jaar beide initiatieven te evalueren.
   c. Na 2 jaar op basis van de evaluatie te besluiten over de voortzetting.

Zoals meegegeven in de opdracht aan de begeleidingscommissie is voorafgaand aan de bespreking van de uitkomsten in de commissie ROM een standpunt van het college gevraagd over de uitkomsten

zodat de commissie dit kan meewegen bij de behandeling. Dit standpunt treft u als bijlage aan; het advies van het college is meegenomen in de argumentatie.

Aanleiding

In het thematisch Raadsakkoord 2018-2022 heeft de raad Energietransitie als een van de pijlers benoemd.

Op 12 november 2018 kwamen verschillende inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en raadsleden bijeen tijdens een bijeenkomst over het thema Energietransitie.

In de bijeenkomst is naar voren gekomen dat er behoefte is aan:

- kennis over de techniek van de energietransitie;
- uitwisseling van rapportages, visies en onderzoeken over de energietransitie;
- ondersteuning bij het vergroten van het enthousiasme over de energietransitie bijvoorbeeld binnen dorpen;
- experimenteren met de energietransitie.

Naar aanleiding van deze uitkomsten heeft de raad op 17 december 2018 opdracht gegeven, onder regie van de begeleidingscommissie, tot:

1. verkenning van een kennisfunctie energietransitie;
2. het formuleren van een afwegingskader op basis waarvan de raad transparant en volgbaar experimenten met de energietransitie kan faciliteren.

Met als beoogd effect: op korte termijn het enthousiasme en de betrokkenheid van de aanwezigen van 12 november te kunnen beantwoorden met een aanbod van de gemeenteraad.

GEMEENTE HEERENVEEN
| Memo |

Toelichting op het voorstel

1. Instellen gemeentelijk informatiepunt energie en energie-experiment LEEF

a. Een gemeentelijk informatiepunt energie in te stellen voor delen, luisteren en samen optrekken.
b. Een energie-experiment LEEF in te stellen volgens het afwegingskader Lokaal Energie Experimentenfonds.
c. Beide initiatieven te combineren in voorbereiding en uitvoering.
d. Beide initiatieven in te bedden in het Duurzaamheidsprogramma.

Een gemeentelijk informatiepunt energie instellen voor delen, luisteren en samen optrekken
Er is door adviesbureau Noordtij onderzocht op welke wijze de gemeente Heerenveen een kennisfunctie kan vormgeven, welke organisatorische structuur daarbij past en wat dit betekent voor de kosten van zo'n kennisfunctie. Dit is onderzocht door relevante kennisfuncties in het land in kaart te brengen en inwoners en ondernemers te bevragen naar hun (toekomst)beeld van informatievoorziening over de energietransitie en duurzaamheid. Een weergave hiervan treft u in het rapport Gemeentelijk Informatiepunt Energie .

Opdracht gemeenteraad:
1. *Maak inzichtelijk welke kennisbehoefte inwoners en ondernemers hebben. Inventariseer welke onafhankelijke relevante kennisbronnen beschikbaar zijn en hoe toegankelijk deze zijn, maak inzichtelijk welke meerwaarde een lokale kennisfunctie biedt. Neem hierin ook de ervaringen mee rond het Friese duurzaam bouwloket, Milieucentraal en de Energiewerkplaats.*
2. *Doe een voorstel voor de opbouw van de kennisfunctie en de beoogde looptijd.*
3. *Geef inzicht in wat een kennisfunctie kost (incidenteel en structureel).*

Uit deze verkenning komen drie scenario's naar voren voor de opbouw van een kennisfunctie.

De scenario's worden in het rapport uitgebreid beschreven, inclusief de incidentele en structurele kosten:

1. *Delen*

Het eerste scenario bestaat uit een website, die simpel en zelflerend is en aansluit op de behoefte van verschillende inwoners in verschillende situaties met verschillende vragen. Naast de website, wordt er periodiek een bijlage (of special) in een lokale krant gevuld.

2. *Delen en luisteren*

Naast het raadplegen van de website kunnen inwoners voor informatie en advies een loket bereiken. Inwoners kunnen digitaal, telefonisch en fysiek vragen stellen die direct worden beantwoord , worden doorgezet binnen de gemeentelijke organisatie of doorverwezen worden naar lokale (advies)bedrijven of partijen.

3. *Delen, luisteren en samen optrekken.*

Samen optrekken is een kwalitatieve aanvulling op de website en het loket. Voor inwoners is er één ambtenaar of adviseur die hét aanspreekpunt is voor informatie over duurzaamheid of de energietransitie. Deze 'Meitinker Energie' is thuis in de gemeentelijke organisatie en legt de verbinding tussen gemeente, inwoners en andere partijen. Het aanstellen van een Meitinker Energie kan helpen om meer in contact te komen met inwoners en om groepen inwoners met een idee of initiatief te ondersteunen. De Meitinker Energie is flexibel en signaleert en kan daardoor inspelen op wat hij of zij hoort in de gemeenschap.

Noordtij geeft aan dat de lessen uit de initiatieven, de opbrengst van de enquête en de interactie daarover in het groepsgesprek pleiten voor een keuze voor scenario 3, omdat de vragen toenemen en persoonlijke aandacht gewenst is. Ook de insteek van gemeente Heerenveen, zoals de wens om dicht bij de burger te staan en de nadruk op verduurzaming van Heerenveen, pleit voor dit scenario.

Gelet op het advies van Noordtij en het advies van het college wordt voorgesteld te kiezen voor scenario 3: delen, luisteren en samen optrekken in een Gemeentelijk Informatiepunt Energie.

Een energie-experiment LEEF instellen volgens het afwegingskader Lokaal Energie Experimenten Fonds

De gemeenteraad kan initiatieven in de energietransitie ondersteunen door middel van een energie-experiment. Met dit energie-experiment wordt ingezet op participatie vanuit de samenleving.
Doel van het energie-experiment is:

- om initiatieven zoveel mogelijk de ruimte te geven vanuit de gemeente en te ondersteunen;
- en daarmee te leren hoe lokale energie-initiatieven vanuit de gemeente zo goed mogelijk geholpen kunnen worden.

Ruimte geven aan energie-initiatieven vraagt om een duidelijk afwegingskader. Inhoudelijk moet het iedereen duidelijk zijn, waar initiatieven aan moeten voldoen om voor ondersteuning en ruimte in aanmerking te komen. Daarnaast is een transparant proces nodig om tot een goede beoordeling van de initiatieven te komen. Tot slot vraagt ruimte geven ook om instrumenten/gereedschap (toolbox) die de gemeente als ondersteuning van de initiatieven kan aanbieden.

Opdracht gemeenteraad:

1. *Maak inzichtelijk op welke wijze de gemeenteraad experimenten met energietransitie kan ondersteunen; wat de ondersteuning kan betekenen, hoe de verhouding is tot bestaande initiatieven als het project Energie transitie plannen voor wijk en dorp (streekagenda 2019).*
2. *Stel een concept afwegingskader op op basis waarvan de raad transparant en volgbaar experimenten met de energietransitie kan faciliteren.*
3. *Doe een voorstel voor een procedure voor de beoordeling van initiatieven.*

Bureau Weusthuis en Partners heeft een kader uitgewerkt dat past bij de gemeente Heerenveen, zodat de raad op transparante en navolgbare wijze experimenten met de energietransitie kan faciliteren. Op 18 juni 2019 is een conceptkader besproken in een overleg met de begeleidingscommissie thematisch raadsakkoord en de stuurgroep omgevingsvisie.

Het afwegingskader Lokaal Energie Experimenten Fonds, inclusief voorstel voor een procedure voor de beoordeling van initiatieven, wordt weergegeven in het rapport Lokaal Energie Experimenten Fonds en bestaat uit:

- de uitgangspunten
- het inhoudelijk afwegingskader (welke initiatieven wil je de ruimte geven?)
- het proceskader beoordeling (hoe bepaal je dit en wie doet dit?)
- de toolbox (welke steun wil je bieden?)
- de voorwaarden bij deelname experiment
- de betrokkenheid gemeente
- inzicht in de vervolgstappen en de budgetraming.

Gelet op het advies van bureau Weusthuis en Partners en het advies van het college wordt voorgesteld om een energie-experiment LEEF in te stellen volgens het afwegingskader Lokaal Energie Experimenten Fonds.

Beide initiatieven combineren in de voorbereiding en uitvoering en inbedden in het Duurzaamheidsprogramma 2019-2022

Gelet op de adviezen van Noordtij en bureau Weusthuis en Partners (vervolgstappen) en het advies van het college wordt voorgesteld om te combineren in de voorbereiding en uitvoering. Het vormgeven van het energie-experiment LEEF sluit aan bij het delen, luisteren en samen optrekken in een Gemeentelijk Informatiepunt Energie.

Het college adviseert het gemeentelijk informatiepunt energie en het energie-experiment LEEF bij de voorbereiding en daadwerkelijke uitvoering in het huidige duurzaamheidsprogramma te verankeren. Op deze wijze wordt een goede uitvoering en uitwisseling binnen de organisatie eenvoudig geborgd.

2. Beschikbaar stellen financiën

1. Incidenteel voor 2020 een budget van € 560.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene reserve.
   Incidenteel voor 2021 een budget van € 445.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene reserve.
   De structurele middelen vanaf 2022, ad. € 96.000, af te wegen bij besluitvorming in de perspectiefnota 2021.

OF

2. Besluitvorming meenemen in de bredere afweging over investeringen in de investeringsagenda medio 2020, die onderdeel uitmaakt van de perspectiefnota.

Voor de gecombineerde uitvoering van beide projecten, adviseert het college incidentele en structurele middelen beschikbaar te stellen. In de rapporten van de beide adviesbureaus zijn deze middelen voor zover mogelijk uitgewerkt. In onderstaande tabel een samenvatting:

		2020	2020	2021	2022 en verder
project	**Inzet**	**Eenmalig projectkosten**	**Pers. 1e jaar**	**Pers. 2e jaar**	**structureel**
Infopunt	Website	€ 25.000			
Experimenten	Toolbox: geld/subsidie	€ 500.000			
Experimenten	Toolbox: Experimentruimte & ondersteuning	€ 35.000			
Combi	Projectleider, kennisdelen		€ 86.000	€ 33.000	
Combi	Meitinker Energie		€ 105.000	€ 105.000	€ 63.000
Combi	Communicatie		€ 27.000	€ 27.000	€ 6.000
Infopunt	Loket telefonisch en digitaal		€ 27.000	€ 27.000	€ 27.000
Experimenten	Beoordelingscommissie		€ 8.000		
	Totaal	**€ 560.000**	**€ 253.000**	**€ 192.000**	**€ 96.000**

Het college is bij het opstellen van dit kostenoverzicht ervan uitgegaan dat:

- heldere en doeltreffende communicatiestrategie belangrijk is voor het succes van het Gemeentelijk Informatiepunt Energie en het energie-experiment LEEF.
- gestart wordt in 2020. Benodigde personele capaciteit wordt ingehuurd op tijdelijke/projectbasis. Ten aanzien van de Meitinker Energie kan overwogen worden dit op structurele basis vorm te geven.
- het energie-experiment LEEF een doorlooptijd van 2 jaar heeft en het Gemeentelijk Informatiepunt Energie structureel is omdat de Energietransitie een transitie is met lange doorlooptijd.

Op voorhand is in de begroting van 2020 geen budget voor dit project georganiseerd. Afhankelijk van het uiteindelijke raadsbesluit betekent dit dat de raad middelen moet vrijmaken voor deze energieambities. Dit kan door opname in de op te stellen investeringsagenda of eenmalige dekking uit de algemene reserve. Omdat dit een rechtstreeks resultaat is van het thematisch raadsakkoord, geeft het college geen voorkeur aan; het is aan de raad hier een besluit over te nemen.

Er zijn twee keuzemogelijkheden ten aanzien van de benodigde middelen:

Optie 1	**Optie 2**
- Incidenteel voor 2020 een budget van € 560.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene reserve. - Incidenteel voor 2021 een budget van € 445.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene reserve. - De structurele middelen vanaf 2022, ad. € 96.000, af te wegen bij besluitvorming in de perspectiefnota 2021.	Besluitvorming meenemen in de bredere afweging over investeringen in de investeringsagenda medio 2020, die onderdeel uitmaakt van de perspectiefnota.

Optie 1 is gebaseerd op het kostenoverzicht van het college. In het kostenoverzicht van het college wordt uitgegaan van een benodigd bedrag van € 795.000 in 2020. De begeleidingscommissie verwacht dat de experimenten toolbox van € 500.000 zowel voor 2020 als 2021 nodig is en stelt daarom een fasering van benodigde middelen voor. Als de raad kiest voor optie 1, kan direct van start gegaan worden in 2020.

Als de raad kiest voor optie 2 heeft dit tot gevolg dat in 2021 aan de slag wordt gegaan.

Er wordt nog geïnventariseerd welke externe financieringsmogelijkheden er mogelijk zijn voor beide initiatieven, bijvoorbeeld vanuit het Rijk, Europa.

3. Monitoren en evalueren

a. Voor de komende twee jaar monitoring van beide initiatieven te regelen.
b. Na 2 jaar beide initiatieven te evalueren.
c. Na 2 jaar op basis van de evaluatie te besluiten over de voortzetting.

In het (addendum bij het) rapport van Noordtij wordt aangegeven dat monitoring essentieel is om een succesvol Gemeentelijk Informatiepunt Energie te realiseren. Het advies is om te monitoren op factoren die de raad belangrijk vindt. Denk bijvoorbeeld aan: ervaringen van inwoners, aantal contacten met inwoners, bezoeken aan de website, aantal inwoners wat duurzame aanpassingen doet aan hun woning, ervaringen van burgerinitiatieven. Daarin is onderscheid te maken tussen monitoring op gebruik en effect. Door bewust keuzes te maken in de monitoring is het mogelijk om te sturen op wat gemeente Heerenveen belangrijk vindt.

Een van de genoemde doelen van het energie-experiment LEEF in het rapport van bureau Weusthuis en Partners is te leren hoe lokale energie-initiatieven vanuit de gemeente zo goed mogelijk geholpen kunnen worden.
Monitoren en sturen is dan ook belangrijk: Doen we de goede dingen? Doen we de goede dingen goed? En hoe kunnen we het beter doen? Het advies is om een structuur op te zetten voor de monitoring, zodat deze continu plaatsvindt. De monitoring kan worden vormgegeven in overleg met de raad.

Als de raad besluit om energie-experiment LEEF in te stellen, zal dit van start gaan in het voorjaar van 2020 en naar verwachting in 2022 worden afgerond. In 2022 heeft het Gemeentelijk Informatiepunt Energie 2 jaar gedeeld, geluisterd en samen opgetrokken. Het advies is om na 2 jaar te evalueren. De evaluatie kan worden besproken in de raad. Op basis van de evaluatie en de bespreking kan de raad vervolgens een besluit nemen over voortzetting van het Gemeentelijk Informatiepunt Energie en het energie-experiment LEEF.

Kanttekeningen

Het college adviseert om rekening te houden met een voorbereidingsperiode. In januari 2020 wordt gestart met de voorbereiding van het proces. Naar verwachting van het college hebben deze stappen een invloed op de totale voorbereidingsperiode:

- het organiseren van dekking;
- het finetunen; de rapporten en bijlagen worden beschouwd als advies en vertrekpunt. Voor daadwerkelijk gestart kan worden, zal (vooral ten aanzien van het energie-experiment LEEF) een aantal aspecten moeten worden bijgeschaafd cq. nader moeten worden ingevuld, bijvoorbeeld:
    - betrokkenheid raad (hoe en wanneer);
    - wat te doen met eventueel subsidiegeld dat niet aangevraagd wordt;

  - wanneer en hoe evalueren we het totale proces;
  - moet er onderscheid gemaakt worden tussen particuliere en niet particuliere aanvragers;
  - zijn de toetsings-/beoordelingskaders concreet genoeg; hoe beoordelen we bijvoorbeeld aspecten rond sociale duurzaamheid;
  - vormgeven subsidie (inhoud Nadere Regels en definitief maken aanvraagformulier etc.);
  - …
- het opstellen en formeel laten vaststellen van de Nadere Regels en bijbehorende formulieren ten behoeve van het energie-experiment LEEF (rekening houdend met de huidige geldende subsidieregels);
- het aantrekken van medewerkers.

Vervolg

Met het advies van de commissie ROM kan aan de raad bovenstaand voorstel voorgelegd worden. Dit wordt, via de commissie ROM, door de raad behandeld.

Bijlagen

- rapport Gemeentelijk Informatiepunt Energie
- addendum bij rapport Gemeentelijk Informatiepunt Energie
- rapport Lokaal Energie Experimenten Fonds
- advies met standpunten van het college
- memo van begeleidingscommissie met verzoek om advies aan college

Namens de begeleidingscommissie thematisch raadsakkoord,

R. van der Woude, vicevoorzitter